

Jak jsme rokovali o permakulturním farmaření

Eva Hauserová

Ve dnech 11.–13. července 2017 se konala v maďarské obci Gömörözlös třídní mezinárodní konference s tématem permakulturního farmaření ve střední Evropě. Akce, která otevřela prostor k budoucí spolupráci Čechů, Slováků, Poláků, Maďarů a Ukrajinců, se mohla uskutečnit díky podpoře visegrádského grantu (visegradfund.org).

Maďarské ekologické centrum

Gömörözlös je veska ležící v půvabné kopcovité krajině v těsné blízkosti slovenských hranic a nositelem ekologických a permakulturních myšlenek je zde Ekologický institut pro udržitelný rozvoj (EISD). Ten tu pomáhá revitalizovat místní komunitu podobně jako brněnská Veronica v Hostětíně, ale trochu jiným způsobem: rozvíjí se tu především ekoturistika a tradiční řemesla, jako košíkářství nebo výroba uměleckých předmětů z plsti.

Vesnička je plná malebných chaloupek, v některých jsou zřízeny expozice, galerie a prostory pro setkávání, a představuje tak vlastně skanzen. Konference se konala přímo v areálu EISD, bývalém statku, kde je dnes zřízena ubytovna, jídelna a v nové pasivní budově i konferenční sál. Programy ale běžely současně i v druhém prostoru ve vesnici. Výběr témat byl opravdu pestrý a člověk často nevěděl, kam má běžet dříve.

Protože hlavním cílem projektu bylo rozšířit povědomí o permakulturním farmaření mezi široké vrstvy zájemců, všechny prezentace se pečlivě zaznamenávaly a můžete je zhlédnout na Youtube zde: https://www.youtube.com/playlist?list=PLgkXFbx7nmkCaLmj0dXOvLT_gg5JRbiR

Hlavní koordinátor konference, Ukrajinec **Pavlo Ardanov** (na foto první zprava), je nadšenec pro moderní komunikační technologie a snažil se zařídit, aby se celá akce vysílala živě (streamovala) a lidé se jí mohli účastnit svými

dotazy a komentáři také online (tzv. blended conference). V praxi to úplně stoprocentně nefungovalo, spojení se ne vždy dařilo navázat, nebo vypadávala a streamingu nakonec využívalo jen minimum diváků. Vždycky zkrátka neplatí, že moderní technika věci zjednoduší.

Co všechno jsme uviděli v programu

Úvodní přednášky o tom, co to vlastně je permakulturní

Petr Marada, přednáška v Šardicích.

farmaření a čím se liší od biozemědělství, zazněly hned dvě najednou a obě jen ze záznamů: v hlavním sále na toto téma mluvil Maďar **Alfréd Szilágyi** a opodál ve školícím centru ve vesnici naše permakulturní lektorka **Denisa Tomášková**.

Český přínos konferenci

Z Čech se vůbec do Gömörözlös se chtělo cestovat jen málokomu, s čestnou výjimkou pana doktora **Petra Marady**, který zde představil své revitalizační projekty krajiny na jižní Moravě.

Většina českých prezentací proto zazněla ze záznamů. Přítomní zhlédli zahrady Petra Háby, hospodářství Ivany Květoňové a Aleny Gajduškové, a dále dokumenty o Veselé biofarmě ve Velkých Hostěrádkách a o projektu KomPot ve Středolukách u Prahy (unikátní kombinace komunitní zahrady s KPZ). Také jsme tu představili naši Síť permakulturních projektů ČR a s radostí jsme zjistili, že Poláci sestavují už druhým rokem podobnou mapu na webu www.permakultura.edu.pl.

Přispěli jsme ale i prezentacemi na živo, mladá novinářka **Simona Albrechtová**

➡ zaimprovizovala přednášku o biologické ochraně proti škůdcům a filmař **Standa Miler** tu představil svůj projekt Akademie soběstačnosti (vzdělávací webový portál, kde najdete videoprezentace různých praktických dovedností). Standa současně fungoval jako hlavní kameraman a dokumentarista celé akce.

S Brity napřímo

Dobře se zdařila on-line prezentace v přímém přenosu britských lektorů **Jennifer** a **Patricka Lauruolových** o tom, jak se lze žít permakulturou – vlastně šlo o aplikaci osvědčených rad a tipů, jak si zaběhnout jakékoli podnikání. Britům jsme mohli naživo klást otázky a navzájem jsme se přítom viděli.

Permakulturní experimenty

Ze slovenských prezentací byl nejvýraznější ekozelinař **Ján Šlinský** se svými agrokrui, u kterého jsme těsně před konferencí také byli na exkurzi. Zajímavé byly maďarské příspěvky o evropském projektu průzkumu a obnovy pěstování minoritních plodin (**Dóra Drexler**) a prezentace několika farmářů o jejich experimentech s permakulturou, nebo o úspěšné spolupráci se skupinou odběratelů v rámci KPZ. Myšlenku „nerůstu“ (ungrowth) představil Francouz žijící v Maďarsku **Vincent Liegey**.

Z Ukrajiny prakticky

Ukrajinci přivezli většinou velmi praktické prezentace s konkrétními návody: svoji metodu zmlazování ovocných stromů (kupodivu nikoli starých, ale naopak ve věku kolem deseti let, kdy se výrazně snižuje koruna a zajistí se tak pohodlnější sklizeň) představil **Fedir Rjabinin**, dále jsme se seznámili s Rozumovými záhony (princip spočívá v tom, že se rostliny pěstují v pásech půdy prostrídávaných pásy rozkládajícího se organického odpadu a travnatými cestičkami), s myšlenkou žízálích farem či kompostáren (**Tetiana Chuchko**), zís-

U Ivána Gyulaie

Stanislav Miler

projekty, od hnutí potravinové suverenity (**Ben Lazar**) přes hloubkovou demokracii – ta spočívá v tom, že si uvědomíme archetypální role, jaké hrají jednotlivé členové skupiny (**Robert Palusinski**), až po feminismus (**Slawka Walczewska**), ale viděli jsme i příklady nedávno založených realizací permakultury v Polsku (**Lukasz Kowalczyk**).

Program doplňovala úžasná maďarská kuchyně, kterou nám třikrát denně předkládali v jídelně ekocentra. Ochutnávali jsme zde dobroty připravené z kvalitních místních surovin podle tradičních receptur, vesměs velice syté, s převahou masa, ale vždycky s variantami pro vegetariány a doplněné čerstvě upečenými koláči a ovocem.

Dobrý základ pro budoucnost

Musím přiznat, že všechno, co na konferenci zaznělo, ještě neskládá dokonale ucelený obrázek toho, jak by mělo či mohlo

U Jána Šlinského

permakulturní farmaření ve střední Evropě vypadat. Jsou to spíše kousky mozaiky, ze kterých se postupně vynořují různé modely a cesty k udržitelnější budoucnosti. Dotažené permakulturní realizace, které by fungovaly na velkých plochách a živily své realizátory, jsou zatím vzácné. Ale projekty a řešení, které jsme viděli, jsou zdařilá a svou komplexností a provázaností se mnohdy blíží přírodním ekosystémům. Pro ekozemědělce by často mohly představovat cenný zdroj inspirace, protože buď šetří práci, nebo využívají přírodní zdroje šetrným a občas velmi inovativním způsobem.

V každém případě byla tato akce slibným prvním krokem k další spolupráci a příspěvkem k vývoji opravdu udržitelného hospodaření ve středoevropské krajině.

kali jsme podrobný přehled permakulturního pěstování zeleniny a ovoce (**Ljubov Margitaj** z univerzity v Užhorodu), a dále jsme vyslechli výklad o využívání planých bylin k jídlu i léčení (**Maria Paholok**) a o zřizování kompostovacích záchodů v národních parcích na Zakarpatské Ukrajině (**Bogdan Popov**).

S Poláky netradičně

Poláci představili převážně sociální

